

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені М.П.ДРАГОМАНОВА

“ЗАТВЕРДЖЕНО”

Декан факультету педагогіки і психології

_____ Т.О.Олефіренко

“ _____ ” _____ 20__ року

РОБОЧА ПРОГРАМА

нормативної навчальної дисципліни

КОЛОРИСТИКА

освітнього ступеня бакалавр

галузь знань 02 Культура і мистецтво

спеціальності 023 Образотворче мистецтво, декоративне
мистецтво і реставрація

шифр за навчальним планом ПП2.1

Робоча програма розроблена на підставі навчальної програми “Колористика”, затвердженої на засіданні Вченої ради НПУ імені М.П.Драгоманова від “____” _____ 20____ року, протокол №____.

Розробники програми: Шалварова К.С. старший викладач кафедри образотворчого мистецтва НПУ імені М.П.Драгоманова

Затверджено на засіданні кафедри образотворчого мистецтва

“____” _____ 20____ року, протокол №____

Завідувач кафедри _____ (Шевнюк О.Л.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

Опис дисципліни Шифр дисципліни ПП2.1

Загальні характеристики дисципліни	Навчальне навантаження з дисципліни		Методи навчання і форми контролю
Галузь знань 02 Мистецтво	Кількість кредитів - 3		Методи навчання пояснювально-ілюстративний проблемно-пошуковий мультимедійний творчі вправи творчі завдання
Спеціальність 023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво і реставрація	Загальна кількість годин		
	<i>Денна - 90</i>	<i>Заочна</i>	
Освітній рівень: бакалавр	Лекції		
	Семінарські (практичні) заняття		
Нормативна			
Рік вивчення дисципліни за навчальним планом – 1	Лабораторні заняття		Форми поточного контролю оцінювання практичних завдань
	34		
	Індивідуальні заняття		
Семестр – 1			
	Самостійна робота		
Тижневе навантаження (год) аудиторне – 2 самостійна робота- 3,2	56		Форма підсумкового контролю екзамен
	Співвідношення аудиторних годин і годин СРС		
Мова навчання - українська	2:3,2		

Предмет вивчення навчальної дисципліни

Закони кольорознавства та їх застосування в практичній діяльності художника, дизайнера, вчителя образотворчого мистецтва.

Міждисциплінарні зв'язки – живопис, композиція, декоративно-прикладне мистецтво, історія образотворчого мистецтва.

Мета і завдання навчальної дисципліни

Мета: вивчення теоретичних основ науки про колір, місця і ролі кольору в українському та світовому мистецтві, у житті суспільства, різноманітних факторів впливу кольору на особистість.

Завдання: ознайомлення з місцем і роллю кольору у світовому мистецтві, законами кольорознавства; оволодіння студентами теоретичних знань про властивості і сприйняття кольору та законами колірної гармонії, впливу колірного середовища на людину та використання цих знань у живописній та композиційній практиці.

Навчальний матеріал дисципліни, зміст практичних занять, критерії та порядок оцінювання та додаткова інформація розміщені на веб-сайті курсу за посиланням <https://moodle.npu.edu.ua/enrol/index.php?id=359>

II. Основні результати навчання та компетентності, які вони формують

№з/п	Компетентності	Програмні результати навчання
1	К13. Розуміти базові теоретичні та практичні закономірності створення цілісного продукту предметного-просторового та візуального середовища, володіти основними класичними та сучасними категоріями та концепціями мистецтвознавчої науки.	ПР02. Виявляти сучасні знання і розуміння предметної галузі та сфери професійної діяльності, застосовувати набуті знання у практичних ситуаціях.
		ПР07. Відображати морфологічні, стильові та кольоро-фактурні властивості об'єктів образотворчого і декоративного мистецтва.
2	К20. Здатність використовувати професійні знання у практичній педагогічній діяльності.	ПР16. Володіти фаховою термінологією і методикою образотворчого мистецтва.

III. Тематичний план дисципліни

На вивчення дисципліни відводиться 3 кредити ЄКТС 90 год.

№ з/п	Назви модулів і тем	Кількість годин (денна форма навчання)					Кількість годин (заочна форма навчання)				
		Ауд	Лекц	Сем	Лаб	СРС	Ауд	Лекц	Прак (сем)	Лаб	СРС
	Модуль 1. Людина і колірне середовище. Колір – художній засіб в образотворчому мистецтві.	34			34	56					
1	Колір, його сприйняття та роль в системі візуальної інформації	6			6	10					
2	Основні характеристики кольорів.	6			6	10					
3	Колірні контрасти	6			6	10					
4	Колірна гармонія як засіб формування художнього образу.	16			16	24					
Разом:		34			34	56					

IV. Зміст дисципліни

Назва модулів, тем та їх зміст	К-сть год.	
	Всього	Лекцій
Модуль 1. Людина і колірне середовище	34	
Модуль 1. Людина і колірне середовище. Колір – художній засіб в образотворчому мистецтві.		
Тема 1. Колір, його сприйняття та роль в системі візуальної інформації	6	
Предмет колористики. Значення кольору для живої природи. Енергетична природа кольору. Взаємозв'язок між світлом і кольором. Процес сприймання кольору. Трикомпонентна теорія зору. Систематизація та вимірювання кольорів. Принципи змішування кольорів. Психофізіологічний вплив кольору на людину. Емоційна дія кольору. Колірні асоціації: температурні, вагові, просторові та умови їх підсилення. Особливості колористичного вирішення простору. Інформаційна сутність кольору (іконічний знак, знак-індекс, знак-символ). Комунікативна, пізнавальна та виражальна функції кольору. Знакова колірна символіка у різних культурах. Колірні системи і моделі. Колір у традиційному народному мистецтві України. Рекомендовані інформаційні джерела Степанов Н. Цвет в интерьере. – К., 1985. Юрьев Ф. Цвет в искусстве книги. – К., 1987.		

Тема 2. Основні характеристики кольорів Ахроматичні кольори., їх світлотна взаємодія (світлі та темні кольори, нюансні та контрастні сполучення). Рівноступеневий ахроматичний ряд Психологічна характеристика ахроматичних гамм. Композиція світлотних тонів. Хроматичні кольори. Спектральні кольори. Колірний круг Ньютона, Гете, Іттена. Побудова круга на основі змішування кольорів. Основні властивості хроматичних кольорів. Доповняльні кольори. Зміна кольору під впливом різних факторів. Рекомендовані інформаційні джерела Степанов Н. Цвет в интерьере. – К., 1985. Шевнюк О.Л. Словник термінів образотворчого мистецтва. – К., 2013	6	
Тема 3. Колірні контрасти Явище контрасту. Типологія колірних контрастів: хроматичний та ахроматичний, одночасний та послідовний контрасти. Характер та закономірності зміни кольору під дією контрасту. Композиційні можливості колірних контрастів. Способи зменшення впливу контрастів. Рекомендовані інформаційні джерела Миронова А.И. Цветоведение. – Минск, 1984. Волков Н.Н. Цвет в живописи. - М.,1965.	6	
Тема 4. Колірна гармонія як засіб формування художнього образу. Пошук колірної гармонії. Гармонійні сполучення по колірному кругу. Принципи створення гармонійних співвідношень та критерії їх оцінки. Поняття колориту. Авторський колорит митців різних епох як персональна відмінність стилю конкретного художника. Практичне використання законів колористики, колірна побудова композицій. Рекомендовані інформаційні джерела Миронова А.И. Цветоведение. – Минск, 1984. Ковальов Ф.В. Золотое сечение в живописи. – К., 1989.	16	

4.2. Плани лабораторних занять

Модуль 1. Людина і колірне середовище. Колір – художній засіб в образотворчому мистецтві.

Тема 1. Колір, його сприйняття та роль в системі візуальної інформації.

Завдання 1. Використовуючи колірні асоціації та особливості психо-фізіологічного впливу кольору на людину, виконати серію нефігуративних композицій, проілюструвавши:

- просторові, вагові та температурні властивості кольору, ефект іррадіації (чотири пари зображень);
- здатність активних, пасивних та нейтральних кольорів впливати на настрій, фізичний стан людини, викликати певні емоції (6 зображень).

Мета: практичне вивчення об'єктивності асоціативного та психо-емоційного впливу різноманітних кольорів на людину в процесі виконання формальних композицій з чітким контрастом колірних характеристик та яскраво вираженою емоційною ситуацією.

Матеріали: кольоровий папір, вирізки поліграфічної продукції, гуаш. Формат А-3 для оформлення кожного із завдань.

Рекомендовані інформаційні джерела:

Чернышев О.В. Формальная композиция / О.В.Чернышев. – Минск: Харвест, 1999.

Завдання 2. На основі обраних аналогів, скласти схеми поєднання кольорів, характерних для традиційних видів українського народного прикладного мистецтва: кераміки, вишивки, килимарства або писанкарства різних регіонів.

Мета: вивчення регіональних відмінностей у колірному вирішенні творів українського декоративно-прикладного мистецтва. Робота по узагальненню колористичної палітри відомих осередків народного мистецтва України.

Матеріали: гуаш. Формат А-3 для оформлення чотирьох композицій.

Рекомендовані інформаційні джерела:

1. Антонович Є.А. Декоративно-прикладне мистецтво. - Львів., 1992.
2. Декоративно-ужиткове мистецтво. Словник. (Запаско Я.П.)- Львів., 2000.
3. Манько В. Українська народна писанка. – Л., 2001 Станчевич М.Є. Українські вишивки. - К., 1986.
4. Тищенко О.Г. Історія ДПМ України. – К., 1992.

Тема 2. Основні характеристики кольорів.

Завдання 3. З урахуванням світлотної взаємодії, виконати композицію на гармонійне поєднання ахроматичних кольорів:

- поєднання ахроматичних кольорів на основі контрасту;
- поєднання на основі нюансу (світло-сірий та темно-сірий світлотний діапазон), використавши в одній з композицій акцентний колір, в іншій - контур при необхідності;
- повний світлотний діапазон.

Мета: практичне вивчення законів гармонійного поєднання ахроматичних кольорів.

Матеріали: гуаш. Формат А-3 для оформлення чотирьох робіт.

Рекомендовані інформаційні джерела:

1. Ковальов Ф.В. Золотое сечение в живописи. – К., 1989.
2. Сензюк. Композиція в декоративному мистецтві. – К., 1990.

Завдання 4. Виконати 12-ступеневий колірний круг-схему, побудований на основі трьох основних кольорів і їх механічного змішування. Доповнити його сумішшю кожного спектрального кольору з білим та чорним для зміни за насиченістю і світлотою

Мета: вивчення властивостей кольорів колірний круга, оволодіння прийомами змішування кольорів.

Матеріали: гуаш. Фрмат А-3.

Завдання 5. Виконати кольорову таблицю, що ілюструє основні властивості кольорів

Мета : вивчення основних властивостей кольорів. Підготовка наочного матеріалу з колористики.

Матеріали: гуаш, кольоровий папір. Фрмат А-3.

Рекомендовані інформаційні джерела:

1. Волков Н.Н. Цвет в живописи. - М.,1965.
2. Зайцев А.С. Наука о цвете и живописи. – М., 1986.
3. Ивенс Р. Введение в теорию цвета. – М., 1964.
4. Миронова А.И. Цветоведение. – Минск, 1984.
5. Сензюк. Композиція в декоративному мистецтві. – К., 1990.

Тема 3. Колірні контрасти

Завдання 6. Виконати зразки основних видів колірних контрастів. Перевірити зміни, що відбуваються з кольором на зразках.

Скласти таблиці таких контрастів:

- Симультанні світлотні контрасти;
- Контраст ахроматичних кольорів;
- Монохроматичний контраст;

- Симультанний хроматичний контраст. Контраст взаємодоповнюючих (компліментарних) кольорів;
- Контраст за насиченістю;
- Крайовий контраст;
- Послідовний контраст;
- Контраст поширення;

Мета: практичне вивчення та закріплення знань про колірні контрасти.

Матеріали: гуаш, кольоровий папір. Формат А-3 для оформлення зразків.

Рекомендовані інформаційні джерела:

1. Миронова А.И. Цветоведение. – Минск, 1984.
2. Шевнюк О.Л. Словник термінів образотворчого мистецтва. – К., 2013

Тема 4. Колірна гармонія як засіб формування художнього образу.

Завдання 7. Виконати нескладні декоративні композиції на основі гармонійного поєднання хроматичних кольорів, склавши:

- однотональну гармонію;
- гармонію споріднених кольорів;
- гармонію доповняльних кольорів;
- триколірну гармонію;
- багатоклірну гармонію;
- гармонію, побудовану на одному домінуючому кольорі.

Використати додатково ахроматичні кольори, розбілення та затемнення кольору, об'єднання кольорів у холодну або теплу гамму.

Матеріали: гуаш, формат А-4 для кожної з композицій.

Рекомендовані інформаційні джерела:

Сензюк. Композиція в декоративному мистецтві. – К., 1990

Завдання 8. Виконати образну абстрактну композицію, поєднуючи формальні та стилізовані реальні зображення. Створити яскравий емоційно-асоціативний образ обраної теми, використавши найоптимальніші для цього композиційні прийоми і засоби, гармонійне поєднання споріднено-контрастних кольорів, різноманітні технічні прийоми виконання зображень. Теми на вибір: «Романтика прованса», «Життя і енергія», «Кава зі Львова», «Чарівна мелодія», «Польові квіти», «Народне свято», «Подорож до Африки», «Осінній вітер», «Літо в селі», «Спогади дитинства», «Молодіжне кафе», або ін.

Мета: оволодіння умінням створення гармонійних асоціативних колірних композицій з максимальним вираженням колористичного змісту обраної теми.

Матеріали: туш, акварель, гуаш, олійні фарби, Формат А-3.

Рекомендовані інформаційні джерела:

Сензюк. Композиція в декоративному мистецтві. – К., 1990

4.3. Організація самостійної роботи студентів

Модуль № з/п	Назва теми	Форми звітності
1	Модуль 1. Людина і колірне середовище. Колір – художній засіб в образотворчому мистецтві.	
	Завдання А. Виконати таблицю, що відображає відповідність того чи іншого кольору його психофізіологічному, емоційному та асоціативному впливу на людину. <i>Матеріали:</i> Формат А-3. Завдання В. У техніці мозаїчної аплікації виконати кольорове живописне рішення простого натюрморту з урахуванням отриманих знань з теорії кольору.	Практична робота Практична робота Практична

<i>Матеріали:</i> кольоровий папір, аплікація. Формат А-4 <i>Завдання С.</i> Колористичний аналіз живописного, графічного (кольорова графіка) або декоративного художнього твору українських чи зарубіжних митців.	робота

Рекомендовані інформаційні джерела

1. Миронова А.И. Цветоведение. – Минск, 1984.
2. Сензюк. Композиція в декоративному мистецтві. – К., 1990.
3. Шевнюк О.Л. Словник термінів образотворчого мистецтва. – К., 2013

V. Контроль якості знань студентів

5.1.Форми і методи поточного контролю

1 курс – 1 семестр	Бали
Практичні завдання до тем 1–2 (схеми, таблиці) 3 арк.	15
Практичні завдання до тем 3-5 (схеми, таблиці, ахроматичні колірні композиції) 4 арк.	20
Практичні завдання до теми 6 (хроматичні композиції на передачу гармонійних колірних сполучень) 6 шт.	30
Підсумкова асоціативна композиція	5
Мозаїчна аплікація натюрморту (Завдання В)	5
Колористичний аналіз художнього твору (Завдання С)	5
Тестування	20
Поточний рейтинговий бал	100
Підсумковий рейтинговий бал	100

5.2. Форми і методи підсумкового контролю

№п/п	Вид навчальної діяльності	Кількість балів
1	1 семестр	
	Підсумковий рейтинговий бал – екзамен Екзамен (Теоретичне питання. Контрольна клазура)	100

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНО-ТВОРЧИХ РОБІТ				
	5 балів	4 бали	3 бали	0 балів
Змістова повнота й оригінальність навчально-творчої роботи 33,3%	Ідея навчально-творчої роботи повністю відповідає змісту завдання, є художньо виразною та цілісною, самостійною та інформативною	Ідея навчально-творчої роботи відповідає змісту завдання, є досить виразною та інформативною, містить елементи оригінальності	Ідея навчально-творчої роботи частково відповідає змісту завдання, є маловиразною й малоінформативною, що ґрунтується на існуючих зразках	Ідея навчально-творчої роботи не відповідає змісту завдання або є невиразною та шаблонною
Образотворча грамотність навчально-творчої роботи 33,3%	Студент застосовує закони і прийоми композиції (єдність, контраст, баланс, рух, домінанта, ритм тощо), колірні гармонії, використовує образотворчі техніки з майстерністю	Студент частково застосовує закони і прийоми композиції (єдність, контраст, баланс, рух, домінанта, ритм тощо), колірні гармонії, використовує образотворчі техніки з достатнім вмінням	Студент застосовує закони і прийоми композиції, колірні гармонії та використовує образотворчі техніки на елементарному рівні	Студент ігнорує закони і прийоми композиції, колірні гармонії, не володіє образотворчими техніками
Презентація 33,3%	Студент дотримується послідовності виконання всіх стадій навчально-творчого завдання, результат роботи характеризується акуратністю та контролем за процесом	Студент загалом дотримується послідовності виконання всіх стадій навчально-творчого завдання, поодинокі моменти неакуратної роботи не впливають на загальне художнє враження	Студент слабо опанував послідовності виконання всіх стадій навчально-творчого завдання, неконтрольованість і неакуратність процесів заважає художньому сприйманню кінцевого результату	Студент ігнорує грамотну послідовності виконання всіх стадій навчально-творчого завдання, робота виконано неакуратно та поза творчим контролем

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
80-89	B	добре	
70-79	C		
65-69	D		
60-64	E	задовільно	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

VI. Навчально-методична карта дисципліни „Колористика”

Всього 90 год., самостійна робота – 56 год., лекції – 8 год., лабораторні – 26 год.

I семестр

Тиждень	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	
Модулі	Модуль 1 Людина і колірне середовище. Колір – художній засіб вобразотворчому мистецтві.																	
Лекції																		
Дати																		
Теоретичні розділи	Людина і колірне середовище Колір – художній засіб в образотворчому мистецтві.																	
Теми лекцій	Колір, його сприйняття та роль в системі візуальної інформації				Основні характеристики кольорів.				Колірні контрасти				Колірна гармонія як засіб формування художнього образу					
Лабораторні заняття	Серія асоціативних вправ		Регіональні відмінності ДПМ		Гармонійне поєднання ахроматичних кольорів			Виконання колірного круга і таблиць властивостей к-в			Виконання зразків основних видів колірних контрастів				Виконання композицій на основі гармонійного поєднання хроматичних кольорів			
Самостійна робота	Таблиця відповідності емоційного впливу кольорів на людину				Живописне вирішення простого предметного мотиву. Аплікація								Колористичний аналіз твору					
Види контролю	Оцінювання таблиць				Оцінювання таблиць і творчих завдань. Тестування													
ЕКЗАМЕН																		

VII. Основні і допоміжні інформаційні джерела для вивчення курсу

Основні

1. Агостон Ж. Теория цвета и его применение в искусстве и дизайне. – М., 1982.
2. Алексеева В.В. Что такое искусство? - М. 1991.
4. Аляхин А.Д. О языке изобразительного искусства. – М., 1973.
5. Волков Н.Н. Цвет в живописи. - М., 1965.
6. Воронай О. Звичаї нашого народу: 2 томи. – К., 1991.
7. Зайцев А.С. Наука о цвете и живописи. – М., 1986.
8. Зайцев А.С. Советы мастеров.
9. Ивэнс Р. Введение в теорию цвета. – М., 1964.
10. Кириченко М.А., Кириченко І.М. Основи образотворчої грамоти. – К., 2002.
11. Ковальов Ф.В. Золотое сечение в живописи. – К., 1989.
12. Кузин В.С. Психология. – М., 1982.
13. Маслов Н.Я. Пленэр. – М., 1984.
14. Миронова А.И. Цветоведение. – Минск, 1984.
15. Печенюк Т. Кольорознавство. – К.: Грани-Т., 2009.
16. Сензюк. Композиція в декоративному мистецтві. – К., 1990.
17. Степанов Н. Цвет в интерьере. – К., 1985.
18. Юрьев Ф. Цвет в искусстве книги. – К., 1987.
19. Шевнюк О.Л. Словник термінів образотворчого мистецтва. – К., 2013

Допоміжні

1. Арихейм Р. Искусство и визуальное восприятие. – М., 1974.
2. Былецкий П.О. Мова образотворчих мистецтв. – К., 1973.
3. Веліготська Н. Сучасне українське народне мистецтво. – К., 1976
4. Преття М.К., Капальдо А. Творчество и выражение. – М., 1985.
5. Пэдхем Ч., Сондерс Дж. Восприятие света и цвета. – М., 1978.
6. Волков Н.Н. Восприятие картині. – М., 1976.
7. Скуратівський В.Г. Берегиня. – К., 1987.
8. Таранов Н.Н., Иванов С.И. Основы учебного рисунка и производственной графики. – Львов., 1992.
9. Станчевич М.Є. Українські вишивки. - К., 1986.
10. Тищенко О.Г. Історія ДПМ України. – К., 1992.
11. Манько В. Українська народна писанка. – Л., 2001

15. Інформаційні ресурси

1. <http://www.dn.npu.edu.ua/course/view.php?id=420>

VIII. Доповнення та зміни, внесені до робочої програми в 20__/20__ н.р.